

KOMISJA EUROPEJSKA

Bruksela, dnia 23.11.2011
KOM(2011) 786 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO, RADY,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**„Kreatywna Europa” – nowy program ramowy dla sektora kultury i sektora
kreatywnego (2014–2020)**

1. Wprowadzenie

„Kreatywna Europa” – nowy program ramowy dla sektora kultury i sektora kreatywnego (CCS) wchodzący w zakres wieloletnich ram finansowych na lata 2014–2020¹ – obejmie wspólnymi ramami obecne programy Kultura, MEDIA i MEDIA Mundus i stworzy zupełnie nowy instrument celem ułatwienia dostępu do finansowania.

Program ten ma za swój szczególny cel zaspokajanie potrzeb sektora kultury i sektora kreatywnego, dąży do działania ponad granicami państw oraz pozostaje w ścisłym związku z promocją różnorodności kulturowej i językowej, przez co będzie uzupełniał inne programy Unii Europejskiej (UE) w dziedzinach takich jak wsparcie udzielane w ramach funduszy strukturalnych dla inwestycji w sektorze kultury i sektorze kreatywnym, odnowa dziedzictwa kulturowego, infrastruktura i usługi w dziedzinie kultury, fundusze na rzecz digitalizacji dziedzictwa kulturowego oraz instrumenty stosunków zewnętrznych i związane z rozszerzeniem. Państwa członkowskie wspierają liczne inicjatywy kulturalne. Wiele z nich objętych jest przepisami o pomocy państwa.

W wieloletnich ramach finansowych na lata 2014–2020 Komisja proponuje znaczne zwiększenie budżetu dla sektora kultury i sektora kreatywnego, proponując przeznaczenie na ten cel ogółem 1 801 mld EUR (ceny obecne), co stanowi wzrost o 37 % w porównaniu z obecnym poziomem wydatków. Zwiększenie to jest w pełni zgodne z uzasadnieniem i priorytetami strategii „Europa 2020” i zawartymi w niej inicjatywami przewodnimi, ponieważ inwestycje w sektorze kultury i sektorze kreatywnym stanowią bezpośrednie wsparcie dla inteligentnego, trwałego i sprzyjającego włączeniu społecznemu wzrostu gospodarczego, który jest celem strategii. W 2008 r. szacunkowy wkład sektora kultury i sektora kreatywnego w tworzenie PKB w UE wyniósł 4,5 %, a około 3,8 % siły roboczej w Europie było zatrudnionych w tych sektorach². Oprócz bezpośredniego wkładu we wzrost gospodarczy i tworzenie nowych miejsc pracy sektory te wywołują efekty zewnętrzne w innych dziedzinach, takich jak turystyka czy treści przekazywane za pomocą technologii informacyjno-komunikacyjnych³; stwarzają one też korzyści dla edukacji, włączenia społecznego i innowacji społecznych. Są one zatem szczególnie ważne obecnie, gdy Europa stara się wyjść z kryzysu gospodarczego. Jednak – pomimo wyższych niż średnia stóp wzrostu odnotowanych w wielu państwach w ubiegłych latach – sektory te stoją przed szczególnymi wyzwaniami i trudnościami. Jeżeli mają one w pełni wykorzystać istniejący w nich potencjał dalszego wzrostu, potrzebne jest spójne podejście strategiczne usuwające te ograniczenia i zapewniające odpowiednie warunki rozwoju. To właśnie jest głównym celem proponowanego programu „Kreatywna Europa”.

Nowy program stanowić będzie prosty, dobrze rozpoznawalny i łatwy punkt dostępu dla specjalistów z sektora kultury i sektora kreatywnego w Europie, i to niezależnie od dziedziny artystycznej będącej ich specjalnością; będzie on też oferował możliwości działania na platformie międzynarodowej, zarówno w UE, jak i poza nią.

¹ Komunikat Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „Budżet z perspektywy »Europie 2020«”, COM(2011) 500 wersja ostateczna z 29.6.2011.

² „Building a Digital Economy: The importance of saving jobs in the EU's creative industries” (Na drodze do gospodarki cyfrowej: znaczenie utrzymania miejsc pracy w branżach kreatywnych w UE), TERA Consultants, marzec 2010 r.

³ Zalecenie Komisji w sprawie digitalizacji i udostępniania w Internecie dorobku kulturowego oraz w sprawie ochrony zasobów cyfrowych, C(2011) 7579/F wersja ostateczna z 27.10.2011.

Opracowując ten wniosek, Komisja przeprowadziła szeroko zakrojone konsultacje z zainteresowanymi stronami. Korzystała ona też z ocen okresowych dotyczących obecnych programów oraz z niezależnych badań. We wniosku uwzględniono ponadto komentarze i opinie przedstawione w reakcji na zieloną księgę Komisji w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej⁴, jak również zalecenia sformułowane przez ekspertów odnośnie do otwartej metody koordynacji w dziedzinie kultury i zorganizowanego dialogu z tym sektorem w latach 2008–2010.

⁴ Zielona księga w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej, COM (2010) 183; Dokument roboczy służb Komisji, „Analysis of the consultation launched by the Green Paper on »Unlocking the potential of cultural and creative industries«” (Analiza konsultacji zainicjowanej opublikowaniem zielonej księgi w sprawie uwalniania potencjału przedsiębiorstw z branży kultury i branży twórczej), SEC(2011) 399 wersja ostateczna z 24.3.2011.

2. Doświadczenia wynikające z obecnych programów – zaspokajanie przyszłych potrzeb

Celem zapewnienia najlepszego wykorzystania nowego i zwiększonego budżetu nowy program opiera się na wielu osiągnięciach obecnych programów, przy jednoczesnym uwzględnieniu głównych słabych stron stwierdzonych na podstawie przeprowadzonych ocen lub wynikających z bezpośrednich doświadczeń związanych z zarządzaniem programami. W programie tym proponuje się również stworzenie zupełnie nowego instrumentu w celu ułatwienia sektorowi kultury i sektorowi kreatywnemu dostępu do finansowania, co jest reakcją na potrzeby, na których istnienie wyraźnie wskazywały niezależne badania i konsultacje.

2.1. Osiągnięcia bieżących programów

Z oceny obecnych programów Unii Europejskiej przeznaczonych dla sektora kultury i sektora kreatywnego wynika, że przyczyniły się one do wzmocnienia sektora oraz do zwiększenia wymiany specjalistów i dzieł sztuki, co stanowi istotny wkład w różnorodność kulturową i językową.

W przypadku **programu Kultura** wydatki UE odznaczają się wysoką efektywnością pod względem kosztów; dysponuje on niewielkim średnim rocznym budżetem w wysokości 57 mln EUR, co stanowi równowartość rocznego budżetu niejednej opery narodowej⁵. Program ten pomaga tysiącom artystów i osób zawodowo związanych z kulturą – szacunkowo 20 000 rocznie – w rozwijaniu międzynarodowej kariery zawodowej, doskonaląc ich umiejętności i rozszerzając ich wiedzę specjalistyczną poprzez nieformalne partnerskie uczenie się oraz poprzez tworzenie nowych ścieżek zawodowych.

Program ten dał tysiącom organizacji kulturalnych – grubo ponad tysiącowi organizacji każdego roku – możliwość współpracy transgranicznej i uczenia się z wykorzystaniem dobrych praktyk poprzez partnerstwa z podmiotami z innych państw. Umożliwił on podmiotom wspólne realizowanie przedsięwzięć, nawiązywanie kontaktów i odkrywanie nowych możliwości zawodowych, a także internacjonalizację pracy oraz perspektyw. Miało to pozytywny i strukturyzujący wpływ na ten sektor i jego zdolność zaistnienia na innych rynkach. Przyczynił się on do rozwoju sektorów i form sztuki, do tworzenia nowych utworów i przedstawień, promował on dostępność i uczestnictwo, badania i edukację w tej dziedzinie, a także informacje, porady i praktyczne wsparcie.

Udostępniono publicznie tysiące utworów, w tym około 500 tłumaczeń utworów literackich rocznie. Wsparcie z programu jest postrzegane jako znak jakości dla projektów kulturalnych. Działania w ramach projektów dotknęły w sposób pośredni lub bezpośredni wiele milionów obywateli, którzy mieli możliwość kontaktu z dziełami kultury z innych państw. Program przyczynił się również do stworzenia lepszej bazy merytorycznej dla polityki poprzez badania, które zostały wykorzystane w pracach w ramach otwartej metody koordynacji.

⁵ Dla lepszego zrozumienia szerszego kontekstu: 57 mln EUR to kwota o wiele niższa niż krajowe środki publiczne przeznaczone na kulturę i sztukę w Zjednoczonym Królestwie (590 mln GBP), Francji (7,5 mld EUR) czy Niemczech (8,5 mld EUR).

Ponieważ projekty są współfinansowane, głównie przy maksymalnej stopie w wysokości 50 %, program ten przyciągnął znaczne dodatkowe inwestycje publiczne i prywatne.

Wreszcie wspomnieć należy, że Europejskie Stolice Kultury – otrzymujące unijny tytuł i unijne wsparcie z programu (1,5 mln EUR na stolicę) – miały w niektórych przypadkach efekt dźwigni finansowej równy ośmiokrotnej kwocie osiągniętych dochodów, uruchomiły w ramach swoich programów operacyjnych inwestycje warte między 15 a 100 mln EUR i stanowiły katalizator dla dodatkowych inwestycji kapitałowych. Stolice kultury dotarły do milionów ludzi, angażując setki wolontariuszy i pozostawiając w miastach trwałe ślady w postaci wyższego poziomu umiejętności, polepszenia dynamiki i zdolności kulturowej, infrastruktury oraz wizerunku kultury.

Programy MEDIA – dysponujące stosunkowo małym rocznym budżetem w wysokości około 100 mln EUR na rynku wartym 1 000 razy więcej – przyniosły znaczące wyniki dzięki ukierunkowanym działaniom optymalizującym stosunek kosztów do korzyści i efekt dźwigni programu. Działalność koncentrowała się na działaniach mających pozytywny wpływ na konkurencyjność UE oraz na potrzebach, które nie są zaspakajane na poziomie krajowym, takich jak dystrybucja transnarodowa. Programowi MEDIA zawdzięczamy – przynajmniej częściowo – to, że udział europejskich filmów w premierach pokazywanych w kinach w Europie wzrósł z 36 % w 1989 r. do 54 % w 2009 r. Sieć Europa Cinemas obejmuje ponad 2 000 ekranów kinowych głównie w niezależnych kinach w 32 państwach, co odpowiada 20 % wszystkich kin premierowych w Europie; zapewnia ona szeroką i zróżnicowaną ofertę filmową, promując zarazem różnorodność kulturową w 475 miastach. Rezultatem wysokiej jakości ich repertuaru było 59 mln sprzedanych biletów (dla porównania: 30 mln w 2000 r.), co stanowiło 5,6 % całkowitej wartości sprzedanych biletów w Europie (2,8 % w 2000 r.). Odsetek sprzedaży kasowej osiągnięty w przypadku zagranicznych filmów europejskich oferowanych w repertuarze sieci wynosi 36 %, podczas gdy średnia europejska wynosi 7–8 %. Na filmy europejskie w sieci Europa Cinema przychodzi 57 % ogółu widzów odwiedzających kina należące do tej sieci, podczas gdy średnia w Europie wynosi 27,7 %.

Program MEDIA wzmacnia konkurencyjność sektora poprzez budowanie potencjału, np. przez szkolenia i rozwój, które przyczyniają się do profesjonalizacji sektora i poprawy jakości utworów. Szkoleniami objętych jest rocznie około 1 800 specjalistów (producentów, dystrybutorów, autorów scenariuszy), co umożliwia im zdobycie odpowiednich kwalifikacji i umiejętności oraz korzystanie z możliwości oferowanych przez międzynarodową sieć kontaktów. Dzięki wsparciu rozwoju możliwe jest wprowadzenie na rynek co roku 400 wysokiej jakości projektów europejskich. Wsparcie udzielane pakietom projektów (w ramach schematu „Pakiety projektów”) wyróżnia się tym w stosunku do projektów pojedynczych, że daje przedsiębiorstwom zajmującym się produkcją (którymi są często niewielkie, niedokapitalizowane małe i średnie przedsiębiorstwa) stabilność finansową oraz długoterminowe perspektywy, co ma istotne skutki dla struktury tego przemysłu.

Doświadczenie pokazuje, że bardzo ważną rolę odgrywa wspieranie niezależnych producentów przy produkcji określonych gatunków utworów audiowizualnych, takich jak filmy dokumentalne czy animacje przeznaczone do międzynarodowej dystrybucji telewizyjnej, co ma związek ze szczególnymi potrzebami tych gatunków. Działania w dziedzinie tworzenia sieci kontaktów, takie jak międzynarodowe fora koprodukcji, międzynarodowe inicjatywy marketingowe i szkoleniowe doprowadziły do znaczącego wzrostu liczby transnarodowych koprodukcji (z 26 % filmów europejskich w 1989 r. do 34 % w 2009 r.). Potencjał dystrybucyjny tych filmów jest 2,3 razy wyższy niż w przypadku

filmów krajowych⁶. Takie sieci jak EAVE, ACE czy Cartoon, które powstały przy wsparciu z programu MEDIA, stanowią obecnie trzon europejskiego przemysłu filmowego.

Fundusz gwarancyjny produkcji programu MEDIA, który został uruchomiony w 2010 r., ma na celu zapewnienie producentom filmowym – i tylko im – lepszego dostępu do prywatnych źródeł finansowania, używając w tym celu mechanizmu gwarancji, który – poprzez podział ponoszonego ryzyka – zachęca banki do udzielania producentom kredytów. Fundusz ten dysponuje łącznym budżetem w wysokości 8 mln EUR na okres czterech lat; oczekuje się, że przyniesie on ponad 100 mln EUR w formie kredytów bankowych dzięki efektowi dźwigni związanemu z mechanizmem gwarancyjnym. Fundusz ten otwarto dla wniosków w maju 2011 r. i został on pozytywnie przyjęty przez przemysł filmowy i banki, czego skutkiem jest kilkanaście gwarancji o wartości kredytów wynoszącej około 15 mln EUR w dziesięciu różnych państwach członkowskich.

Uwolnienie pełnego potencjału tych sektorów wymaga jednak jeszcze – pomimo osiągnięć programów Kultura i MEDIA – dalszych działań; sektory te stoją w obliczu podobnych problemów związanych z rozdrobnieniem rynku, wyzwaniem związanym z globalizacją i cyfryzacją, brakiem porównywalnych danych i brakiem prywatnych źródeł finansowania.

2.2. Wpływ zdobytych doświadczeń na przyszłe działania

Przy projektowaniu struktury nowego programu uwzględniono doświadczenia zdobyte w poprzednich programach.

Program Kultura (2007–2013)

Na podstawie dotychczasowych doświadczeń cele zaproponowane dla przyszłego programu ramowego zostaną dostosowane do rzeczywistych potrzeb organizatorów projektów, w tym małych i średnich przedsiębiorstw działających w sektorze kultury i sektorze kreatywnym. W ramach tych celów wspierany będzie też potencjał tych sektorów w zakresie tworzenia miejsc pracy i stymulowania wzrostu gospodarczego przy jednoczesnym zachowaniu ścisłego związku ze wspieraniem różnorodności kulturowej i językowej. Wprowadzony zostanie szereg ulepszeń i uproszczeń odnośnie do różnych działań w ramach programu. Ograniczona zostanie z 9 do 4 liczba zaproszeń i kategorii – ich duża liczba zwiększa złożoność i zmniejsza przejrzystość. Wstrzymane zostaną działania, którym brak masy krytycznej czy perspektywy długoterminowej lub które cieszą się zbyt dużą popularnością ze względu na swą strukturę. Nowe środki będą jednak zasadniczo dostępne dla podmiotów objętych tymi z obecnych działań, które zostaną wstrzymane, pod warunkiem spełnienia przez te podmioty niezbędnych warunków i kryteriów. Innym uproszczeniem będzie zniesienie dotacji operacyjnych, które okazały się skomplikowane dla wnioskodawców i beneficjentów oraz niewystarczająco zorientowane na wyniki. W ramach wszystkich przyszłych działań wykorzystywane będą dotacje na projekty, które są prostsze i które sprzyjają długofalowemu podejściu. Jeśli chodzi o wymiar międzynarodowy, bieżąca praktyka rocznego zaproszenia do składania wniosków, w ramach której na przemian koncentrowano się na różnych państwach, zostanie zarzucona na rzecz większego otwarcia programu na kraje przystępujące, kraje kandydujące, potencjalnych kandydatów do członkostwa, państwa objęte europejską polityką sąsiedztwa i państwa należące do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Program będzie

⁶ Źródło: Europejskie Obserwatorium Audiowizualne, 2008 r.

nadal obejmował długofalowe działania podejmowane w ramach współpracy dwustronnej lub wielostronnej z udziałem wybranych państw lub regionów przy użyciu dodatkowych środków budżetowych.

Program MEDIA (2007–2013) i program MEDIA Mundus (2011–2013)

Zakres obecnych zmian zachodzących w obrębie mediów audiowizualnych (w szczególności digitalizacja i globalizacja) wymaga szczegółowej analizy obowiązujących mechanizmów wsparcia, w celu zapewnienia ich dostosowania do panujących warunków, a w wysokim stopniu także w celu umożliwienia ich rozwoju w miarę upływu czasu. Stwierdzono istnienie szeregu możliwości uproszczenia zarówno na poziomie strategicznym, jak i operacyjnym. Obejmują one: koncentrację na działaniach strukturyzujących mających maksymalny skutek systemowy; stworzenie instrumentu finansowego celem stopniowego zastąpienia bezpośrednich dotacji w przypadkach, gdy jest to możliwe; zwiększenie efektu dźwigni finansowej funduszy UE; usprawnienie w ramach jednej podstawy prawnej międzynarodowego wymiaru, który dotychczas objęty był odrębnym programem MEDIA Mundus; przekrojowe podejście z uwzględnieniem łańcucha wartości, które wspiera szereg projektów filmowych o wysokim potencjale komercyjnym i dystrybucyjnym („liderzy”) na poziomie wszystkich ogniw łańcucha wartości, od szkoleń do dystrybucji; projekty międzysektorowe obejmujące kilka segmentów i podmiotów łańcucha wartości; i wspieranie agentów sprzedaży o szerokim zasięgu i globalnym podejściu rynkowym.

W odniesieniu do zasięgu regionalnego programu MEDIA powinno się uprościć dostęp i oferować możliwość uczestnictwa „rozszerzonemu europejskiemu obszarowi audiowizualnemu”, tj. wszystkim krajom przystępującym, krajom kandydującym, potencjalnym kandydatom do członkostwa, państwom objętym europejską polityką sąsiedztwa i państwom należącym do Europejskiego Obszaru Gospodarczego. Niektóre projekty będą dostępne dla uczestników z państw trzecich. Państwa te uiszczająby w zamian za udział opłatę odzwierciedlającą znaczenie ich sektorów audiowizualnych, podobnie jak Szwajcaria i Chorwacja, które niedawno stały się członkami programu MEDIA 2007.

Nowy instrument finansowy

Poważnym problemem, przed którym stoją sektor kultury i sektor kreatywny i który należy rozwiązać, co jednak nie jest możliwe w drodze dotacji, są trudności w dostępie do finansowania napotykanego przez małe przedsiębiorstwa działające w tych sektorach.

Wspomniane problemy dotyczą ogółu małych i średnich przedsiębiorstw, jednak w przypadku sektora kultury i sektora kreatywnego sytuacja jest o wiele trudniejsza, i to z pięciu powodów. Po pierwsze, ich księgi rachunkowe nie oddają zazwyczaj niematerialnego charakteru wielu posiadanych przez nie aktywów, takich jak prawa autorskie (co nie dotyczy patentów). Po drugie, w przeciwieństwie do innych produktów przemysłowych, produkty CCS nie są zwykle produkowane seryjnie. Każdy film, każda książka, opera, sztuka teatralna czy gra wideo to utwór niepowtarzalny, a przedsiębiorstwa są zazwyczaj oparte na projektach, podczas gdy inwestycje często muszą być bardziej długoterminowe, by zacząć przynosić zysk. Po trzecie, stopień przygotowania „inwestycji” jest wyjątkowo niski w tym sektorze, ponieważ przedsiębiorcom działającym w sektorze kultury i sektorze kreatywnym brakuje często umiejętności biznesowych potrzebnych do promocji ich projektów w stosunku do instytucji finansowych. Po czwarte, istnieje związany z tym problem przygotowania

„inwestorów”, jako że instytucjom finansowym brak z kolei wiedzy o tych sektorach; często nie rozumieją one profili ryzyka i nie są gotowe inwestować w gromadzenie wymaganej wiedzy specjalistycznej. Piątym i ostatnim punktem jest częsty brak wiarygodnych danych, co ogranicza możliwości małych i średnich przedsiębiorstw w tym sektorze w zakresie uzyskania finansowania w formie kredytu, jako że instytucje finansowe często opierają się na danych statystycznych przy analizie wniosków kredytowych.

Małym, niedokapitalizowanym przedsiębiorstwom jest zatem bardzo trudno finansować swoją działalność oraz rozwijać i utrzymywać konkurencyjność. Szacuje się, że w zakresie kredytów bankowych istnieje – w stosunku do tych właśnie małych i średnich przedsiębiorstw – luka w finansowaniu wynosząca w przybliżeniu od 2,8 mld EUR do 4,8 mld EUR. W niektórych państwach członkowskich problem ten jest bardziej palący niż w innych; wiedzę specjalistyczną na dobrym poziomie znaleźć można jedynie w instytucjach finansowych w niewielu państwach.

W ramach programu ustanowiony zostanie po raz pierwszy instrument finansowy na rzecz sektora kultury i sektora kreatywnego. Będzie on uzupełniał inne instrumenty UE stosowane w ramach funduszy strukturalnych lub programu na rzecz konkurencyjności i innowacji, który cechuje podejście międzysektorowe i który ma bardzo ograniczony wpływ na rozszerzanie działalności na sektory, w których działalność pośredników (instytucji finansowych) jest niewielka, takich jak sektor kultury i sektor kreatywny. Instrument ten zapewni wysoką europejską wartość dodaną i umożliwi nawiązanie cennych kontaktów oraz partnerskie uczenie się. W jego ramach dążyć się będzie do osiągnięcia skutku systemowego poprzez zwiększenie liczby instytucji finansowych posiadających wiedzę specjalistyczną w zakresie sektora kultury i sektora kreatywnego, rozszerzenie ich zasięgu geograficznego oraz pomoc w uzyskaniu znacznych prywatnych inwestycji w drodze dźwigni finansowej. W ramach instrumentu będzie się również dążyć do zmiany zachowań w niektórych częściach sektora poprzez wspieranie zmiany mentalności z nastawionej na dotacje na nastawioną na kredyty oraz wzmocnienie konkurencyjności tych części sektora przy jednoczesnym zmniejszeniu uzależnienia od funduszy publicznych.

3. Kluczowe działania i priorytety programu

Pojedynczy program ramowy będzie najbardziej spójnym i efektywnym pod względem kosztów rozwiązaniem dla wspierania sektora kultury i sektora kreatywnego oraz dla promowania wnoszonego przez nie istotnego wkładu na poziomie UE. Da on najlepszą podstawę do skupienia uwagi na wyzwaniach stojących obecnie przed tymi sektorami i do koncentracji wsparcia UE na tych środkach, które zapewniają unijną wartość dodaną, pomagając tym sektorom w optymalizacji potencjału w zakresie wzrostu gospodarczego, tworzenia miejsc pracy i włączenia społecznego. Przyniesie to ze sobą znaczne korzyści w postaci ułatwienia wymiany wiedzy i kreatywnej wymiany poglądów na temat wspólnych problemów. W zakresie zarządzania pojedynczy program ramowy przyniesie korzyści w postaci usprawnienia, uproszczenia i zapewnienie efektywności z punktu widzenia kosztów, co zostanie osiągnięte dzięki połączeniu punktów informacyjnych i komitetów oraz zmniejszeniu liczby programów prac.

3.1. Struktura programu „Kreatywna Europa”

W strukturze programu uwzględniono złożoność i różnorodność sektora kultury i sektora kreatywnego, które obejmują organizacje finansowane publicznie, organizacje nienastawione na zysk oraz przedsiębiorstwa handlowe. Ponadto różne podsektory mają bardzo

zróżnicowane łańcuchy wartości. W większości podsektorów kultury istnieją na przykład większe związki wzajemne między łańcuchami wartości, niż ma to miejsce w przemyśle audiowizualnym (najważniejszym wyjątkiem jest tu łańcuch w sektorze wydawniczym i księgarskim oraz łańcuch w sektorze produkcji muzyki popularnej, jej dystrybucji i przechowywania), co wynika z faktu, że opracowanie, produkcja, dystrybucja i sprzedaż utworu oraz związane z tym relacje z klientami/publicznością wchodzi zwykle w zakres odpowiedzialności producenta utworu. Oznacza to, że ogólne zaproszenia do składania wniosków i działania w ramach całego programu nie byłyby dostosowane do potrzeb różnych podmiotów ani też wystarczająco jasne, a w niektórych przypadkach wprowadzałyby nawet w błąd.

Dlatego też wybrano wariant programu ramowego składającego się z trzech komponentów:

- komponentu międzysektorowego, którego adresatem jest cały sektor kultury i sektor kreatywny;
- komponentu Kultura, którego adresatem jest sektor kultury i sektor kreatywny;
- komponentu MEDIA, którego adresatem jest sektor audiowizualny.

Orientacyjny podział środków budżetowych wynosić będzie 15 % dla komponentu międzysektorowego, 30 % dla komponentu Kultura i 55 % dla komponentu MEDIA.

Komponenty Kultura i MEDIA są następcami istniejących programów Kultura i MEDIA/MEDIA Mundus. Nowy komponent międzysektorowy będzie składać się z dwóch części. W ramach pierwszej z nich ustanowiony zostanie instrument, którego celem będzie ułatwienie małym i średnim przedsiębiorstwom oraz organizacjom działającym w sektorze kultury i sektorze kreatywnym dostępu do finansowania poprzez zapewnienie ochrony ryzyka kredytowego pośrednikom finansowym tworzącym portfele kredytów; w ramach tego instrumentu wspierane będzie też budowanie zdolności oraz specjalistycznej wiedzy służącej prawidłowemu przeprowadzeniu analizy odpowiedniego ryzyka. Druga część tego komponentu obejmować będzie środki na rzecz wsparcia: transnarodowej współpracy politycznej i wymiany doświadczeń między decydentami politycznymi i podmiotami; nowego podejścia do modeli biznesowych i pozyskiwania publiczności; umiejętności korzystania z kultury i mediów; gromadzenia danych, włącznie z członkostwem w Europejskim Obserwatorium Audiowizualnym. Finansowanie obejmie też sieć biur „Kreatywna Europa” (dawne punkty kontaktowe ds. kultury i biura MEDIA Desks). Środki wchodzące w skład tej drugiej części objęte są w większości bieżącymi programami Kultura i MEDIA, jednak – uwzględniając elementy przekrojowe – podejście międzysektorowe wiąże się z możliwymi korzyściami zarówno pod względem transferu wiedzy, jak i efektywności administracyjnej.

3.2. Oczekiwane skutki programu

Zamierzone skutki programu to pogłębienie dostosowania się sektora kultury i sektora kreatywnego do globalizacji i cyfryzacji. Ogólnie rzecz biorąc, bardziej ukierunkowany nacisk na wspieranie transnarodowego obiegu utworów powinien prowadzić do zwiększenia ich obiegu oraz liczby transakcji w obrębie rynku wewnętrznego, a także zwiększenia handlu międzynarodowego oraz dochodów w tym sektorze. W ramach **komponentu Kultura** oznaczać to będzie m.in. wyraźniejsze ukierunkowanie na budowanie potencjału i na obieg transnarodowy, w tym tournée międzynarodowe, na nowe europejskie platformy mające

wpływ strukturyzujący na dużą skalę i bardziej strategiczne pakiety wsparcia dla tłumaczeń literackich skierowane do wydawnictw, włączając w to działania promocyjne.

W ramach **komponentu MEDIA** zwiększone zostaną środki przeznaczone na dystrybucję, co obejmie również zwiększenie i lepsze ukierunkowanie finansowania przeznaczonego dla agentów sprzedaży, czego celem jest doprowadzenie do wyłonienia się silniejszych agentów sprzedaży dysponujących wyższą siłą nabywczą i zdolnością sprzedaży na rynku międzynarodowym. Zwiększenie wsparcia dla międzynarodowych funduszy koprodukcyjnych mających swą siedzibę w Europie stymulować będzie współpracę w zakresie koprodukcji między producentami europejskimi i tymi spoza Europy, co zwiększy liczbę utworów i poprawi ich jakość, tym samym przyczyniając się do dalszego otwarcia rynków międzynarodowych. Dzięki ułatwionemu dostępowi do finansowania niezależni twórcy gier wideo będą mieli możliwość wykorzystania nowych, rosnących rynków. Prowadzić to będzie do zwiększenia konkurencyjności małych i średnich przedsiębiorstw, wzrostu dochodów, większego udziału w rynku i poszerzenie grona odbiorców.

Oprócz zwiększenia globalnej konkurencyjności europejskiego sektora kultury i sektora kreatywnego oraz poszerzenia ich skali komponenty Kultura i MEDIA przyczynią się też do poprawy oferty w zakresie treści dostępnych dla konsumentów, co mieć będzie pozytywny wpływ na różnorodność kulturową i europejską tożsamość kulturową. Nowe, ukierunkowane wsparcie dla środków mających na celu pozyskiwanie publiczności winno zgodnie z oczekiwaniami przynieść nowych odbiorców, a tym samym zwiększyć popyt konsumencki, choć nie jest pewne, jaką skalę będzie miał ten efekt, co niesie ze sobą konieczność podejścia długoterminowego. Poprzez dotarcie do grup społecznych dotkniętych wcześniej wykluczeniem mogło by to również przynieść korzyści w zakresie spójności społecznej. Korzyści wynikające ze zwiększonego popytu przepływałyby z jednego ogniwa łańcucha wartości na drugie, prowadząc do zwiększenia obiegu utworów, tworząc nowe źródła dochodów i poprawiając konkurencyjność tych sektorów.

Związana z **nowym instrumentem finansowym** poprawa dostępu do finansowania dla sektora kultury i sektora kreatywnego wynikająca z polepszenia przygotowania inwestycji i inwestorów zwiększy zdolność tych sektorów do przyciągania finansowania prywatnego, usprawni możliwości finansowania i potencjał handlowy utworów, wzmacniając tym samym konkurencyjność tych sektorów i stwarzając nowe możliwości wzrostu i zatrudnienia. W pewnych przypadkach nowy instrument finansowy prowadzić będzie do zmniejszenia uzależnienia od dotacji publicznych, w innych zaś do stworzenia dostępu do nowych źródeł dochodów.

Wsparcie dla **transnarodowej współpracy politycznej** przyczyni się do zwiększenia dostępności porównywalnych danych, co ułatwi bardziej skuteczne i oparte na faktach kształtowanie polityki. Może to spowodować wzmocnienie krajowych środowisk politycznych w zakresie sektora kultury i sektora kreatywnego i przyczynić się do zmian systemowych. Możliwość przetestowania i wymiany doświadczeń oraz wiedzy na temat nowych modeli biznesowych pomoże sektorom w dostosowaniu się do cyfryzacji, tworząc tym samym nowe możliwości w zakresie zatrudnienia i wzrostu gospodarczego.

3.3. Unijna wartość dodana

Celem interwencji UE będzie osiągnięcie skutku systemowego, jak również wspieranie rozwoju polityki. Europejska wartość dodana będzie składać się w tym względzie z:

- transnarodowego charakteru działań i przynoszonych przez nie skutków, co stanowić będzie uzupełnienie dla krajowych, międzynarodowych i innych programów UE;
- korzyści skali i masy krytycznej wynikających ze wsparcia UE i wywołujących efekt dźwigni w odniesieniu do dodatkowych środków;
- współpracy transnarodowej, która może stymulować wszechstronniejsze, szybsze i skuteczniejsze reakcje na globalne wyzwania i która ma długofalowe skutki systemowe dla tego sektora;
- wyrównanych szans w sektorze kultury i sektorze kreatywnym w Europie zagwarantowanych poprzez uwzględnienie państw o niskiej zdolności produkcyjnej lub państw bądź regionów o niewielkim obszarze geograficznym i językowym.

4. Kluczowe aspekty realizacji programu

4.1. Metoda zarządzania

Znaczną większością dotacji w ramach komponentów Kultura i MEDIA zarządzać będzie nadal Agencja Wykonawcza ds. Edukacji, Kultury i Sektora Audiowizualnego (EACEA) w drodze zaproszeń do składania wniosków. Zgodnie z potwierdzonymi przez liczne oceny doświadczeniami ta metoda zarządzania projektami transgranicznymi jest efektywna pod względem kosztów. Sieć punktów informacyjnych (obecne punkty kontaktowe ds. kultury i biura MEDIA Desks) będzie nadal dostarczać informacji i porad w zakresie składania wniosków w ramach programu. Nie będą one zajmowały się redystrybucją środków.

Niektórymi aspektami programu zarządzać będzie bezpośrednio Komisja, co w szczególności dotyczy działań specjalnych, w tym przydzielania nagród, współpracy z instytucjami międzynarodowymi, w tym z międzynarodowymi funduszami koprodukcyjnymi w dziedzinie audiowizualnej oraz finansowania Europejskich Stolic Kultury i znaku dziedzictwa europejskiego.

Zarządzanie instrumentem finansowym w zakresie sektora kultury i sektora kreatywnego zostanie przekazane instytucji finansowej będącej stroną trzecią, najprawdopodobniej Europejskiemu Funduszowi Inwestycyjnemu (EFI), z uwagi na charakter wiedzy specjalistycznej wymaganej przy kierowaniu takim instrumentem.

4.2. Podział budżetu

Komitet programu będzie wspierać Komisję w przygotowaniu rocznego programu prac. Zgodnie z obecną praktyką, po konsultacji z komitetem wydane zostaną bardziej szczegółowe zaproszenia do składania wniosków określające dokładne kryteria, oczekiwane wyniki, grupę docelową i planowane budżety.

4.3. Uproszczenie

W ramach obecnych programów Kultura i MEDIA wprowadzono już znaczną liczbę uproszczeń w odniesieniu do zarządzania programami. Mimo to w ramach programu „Kreatywna Europa” wprowadzone zostaną dalsze usprawnienia.

Jak już wcześniej wspomniano, obniżona zostanie – z 9 do 4 – liczba zaproszeń do składania wniosków zarządzanych przez EACEA w ramach komponentu Kultura. Ogólnie wykorzystywać się będzie w większym stopniu stawki ryczałtowe, więcej będzie decyzji o udzieleniu dotacji i umów ramowych o partnerstwie, wnioski i sprawozdania przekazywane będą w większym zakresie w formie elektronicznej w odniesieniu do wszystkich działań, a nadto większe zastosowanie znajdzie elektroniczny portal służący zmniejszeniu formalności administracyjnych dla wnioskodawców i beneficjentów.

Innym istotnym środkiem upraszczającym będzie połączenie dwóch sieci informacyjnych, co mieć będzie na celu wykorzystanie korzyści skali, zwiększenie przejrzystości dla obywateli dzięki udostępnieniu pojedynczego unijnego punktu kontaktowego oraz oferowanie wyższej jakości usług.

Utworzenie pojedynczego komitetu programu przyczyniłoby się również do usprawnienia zarządzania programem i zwiększenie jego efektywności pod względem kosztów, co wynikałoby nie tylko z oszczędności w zakresie kosztów realizacji, ale również z większej skuteczności spowodowanej wzmocnieniem efektu synergii między odpowiednimi dziedzinami polityki i sektorami.

Instrument finansowy doprowadzi do lepszego wykorzystanie funduszy UE dzięki wywołanemu przez niego efektowi dźwigni finansowej i ponownemu wykorzystywaniu w ramach tego instrumentu funduszy rewolwingowych, co umożliwi Komisji osiągnięcie większej efektywności, niż w przypadku tradycyjnych dotacji dla beneficjentów.

Komisja prowadziła szerokie konsultacje podczas opracowywania wniosku dotyczącego nowego programu. Komisja będzie nadal prowadzić rozmowy z zainteresowanymi stronami, a przede wszystkim z państwami członkowskimi i Parlamentem Europejskim, na rzecz realizacji przedstawionej tu nowej wizji i strategii na rzecz sektora kultury i sektora kreatywnego w Europie.